

LBRIS

We know
books

POMPILIU ALEXANDRU

THEOPHILOS

sau despre dialogul
filosofiei cu teologia

TRITONIC

Tritonic Books

București - 2022

Cuprins

Prefață / 7

1. Cum se leagă spiritul de transcendență

Inconvenientul de a te fi născut sau despre
atitudinea în fața vieții / 11

Râsul lui Nietzsche / 17

Rugați-vă pentru fratele Alexandru / 19

Adecvarea la lume / 23

Sentimentul religios al ființei / 26

A da Cezarului ce e al Cezarului / 32

Dacă Dumnezeu ar exista... / 35

Nu sub Lege, ci sub Har suntem / 38

Pilda drumului bătătorit / 47

2. Cum se leagă spiritul de lume

Cum se leagă spiritul de materie? / 52

O teorie a sincronității sau vorbind mai pe scurt
despre cum se leagă spiritul de materie / 67

Ce este intuiția intelectuală? / 71

Limbajul și urechea / 76

Despre Lumină și Tăcere / 86

Psihologia abisală și imaginarul social / 88

3. Cum se leagă spiritul de realitate și obiectul tehnic

Sfârșitul rațiunii? / 95

Știința ca religie / 99

Știință versus știință / 103

Este tehnologia bună la toate? / 107

Știință vs Religie – o imensă pseudoproblemă / 110

Problema religioasă / 114

Creștinismul ezoteric / 119

**4. Cum se leagă spiritul de acțiunea de a evolua,
de a se educa**Sub zodia lui *ar trebui* / 125

Cunoașterea de oameni / 130

Despre un aspect uitat al vieții / 134

De ce nu mai avem eroi? / 139

Dumnezeu nu este altcineva / 144

Arta lui Magister ludi / 150

1. Cum se leagă spiritul de transcendență

Inconvenientul de a te fi născut sau despre atitudinea în fața vieții

Pornim de la titlul unei cărți celebre de-ale lui Cioran – *De l'inconvénient d'être né*. Acesta schimbă o perspectivă de interpretare, care pleacă de la moarte spre naștere. Adică nu mai privim spre moarte cu groază, nu viitorul ne rezervă puternice angoase și nu aici se găsesc pericolele. Privim în urmă, și, cum spune el, primul semn că lumea este condamnată ar fi acela că nu mai există religii care să condamne nașterea. Aceasta exprimă o atitudine strămoșească a lui Cioran, ar spune unii, strămoșii noștri fiind ultimii care boceau nașterile și glorificau moartea. Mai vedem și astăzi reminiscențe sociale ale acestei tendințe observate de Cioran. Ne blestemăm zilele, blestemăm ziua în care ne-am născut, contestăm originea vulvară a noastră prin înjurături. Universul este privit parcă cu preponderență sub atitudinea asta. Viața nu este frumoasă, căci este sufocant de grea; suferința îi dă tușe întunecate. Ce se petrece după

naștere este un lung șir de păcate și de dureri. Ieșirea din durere ne generează, culmea, cea mai mare groază. Pe acest principiu stă sindromul Stokholm, cel prin care ajungi să îți iubești și să fii dependent de tortionar. Cine ne tot păcălește că viața este minunată, că trebuie să vezi frumosul din marea de urâtenie și durere? Mai întâi observați că cineva se găsește mereu să ne amăgească, să ne spună că durerea nu există, sau că este o opțiune, că ar fi suficient să răsucești un comutator în ființă și brusc vei începe să vezi curcubeul vieții. Sau începi să *treaci* peste dureri, adică să zbori peste acestea precum vulturul pe deasupra stârvului. Dacă te arăți pesimist, realist sau negativist, devii o persoană cu „aura încărcată” și ești inevitabil ocolit de semeni, căci produci emanații negre în jur și cobești, adică atragi răul care până atunci era departe de ființele angelice care au luptat atât de mult să îl elimine din jurul lor. Așadar, cine sunt acești apărători ai vieții frumoase? Sunt bogații. Iar dacă nu sunt bogați material, tot sunt bogați, căci sunt sănătoșii tun. Iar dacă nu sunt sănătoșii, sunt cei care nu cunosc suferința. Dar cine nu cunoaște suferința? A fi om înseamnă să ai parte de suferințe. Oare? Cioran spune că nu acceptă sfaturi de la cineva care a suferit mai puțin decât el. Ce suferințe a avut acesta, adică persoana Cioran? A căpușat toată viața, nu a avut o meserie niciodată, nu a avut familie, copii..., așa că ce mari suferințe a avut?, se întreabă unii retoric. Așa întreabă bogatul-sănătos-nesuferindul. Suferința pare a fi sinonimul vieții, așa că a te naște înseamnă să îți iei avânt în suferință, în durere. Nu intrăm în metafizica durerii și suferinței, nu este nevoie de acest lucru deocamdată. Pare, privită din poziția celui care se află în pauză de suferință, a fi o cantitate măsurabilă. Mereu dictăm ființei să se orienteze spre frumosul vieții doar din postura de liniște, de absență provizorie a suferinței. Ar exista, din această perspectivă, care e perspectiva divină până la urmă, că suferința x este mai mare sau mai mică decât suferința y. Suferința cauzată de moartea

unui copil este mai mare decât suferința cauzată de faptul că descoperi că ești un mare prost. Numai că așa cum sunt descrise lucrurile, vedeți că discursul însuși ne trădează. Spunem „suferința *cauzată* de”. Nu vorbim despre suferință, ci despre cauza ei. Comparăm cauzele, nu suferința în sine. Or, în sine, suferința este identică în orice punct al ei, forma sa diferă. Suferința este foarte fizică, obiectuală. Așa cum hedoniștii ortodocși spun că nu există diferență între plăceri, așa și în cazul suferințologilor. Nu vorbim deloc despre toleranța la suferință, ignorăm acest aspect ca și cum ar fi un lucru mărunț. Așa cum există o toleranță la durere, la lactoză sau la presiunea psihică, așa există o toleranță la suferință. Unii au presetat – din naștere – un anume potențiomtru de/la suferință. Se spune că Dumnezeu nu îți dă mai mult decât poți duce. Nici nu este nevoie, e doar nevoie să îți dea cât poți duce și este exact la fel pentru cei cu toleranța ridicată, precum pentru cei cu toleranța scăzută. În suferință *ești* adevăratul „tu” și doar atât. În plăcere nu mai ești tu. În bucurie și plăcere te afli doar pe rampa spre o suferință și mai mare. Schimbăm perspectiva, cioranian, și viața este într-adevăr neagră, cu dungi albe. Nicidecum așa cum încearcă să promită echilibrării – cum că ar fi vorba, ca în analogia cu zebra, care nu este nici neagră cu dungi albe, nici albă cu dungi negre, ci echilibrată! Nu este niciun fel de echilibru între suferință și plăcere sau non-suferință. Suferința îți dă dimensiunea ființei care trăiește. Trăiești cu adevărat doar atunci când suferi. De ce oare toți sfinții ajung la mântuire doar dacă trec prin suferințe cumplite? De ce am avut ghinionul să ne naștem într-o religie a suferinței, când puteam să ne naștem înconjurați de zei ai bucuriei? De ce bucuria noastră trece doar prin suferință cumplită? Suferința nici măcar nu pare a fi condiție a bucuriei, ea este doar preaplinul inutilității. Specia umană, biologic vorbind, oare nu avea alte instrumente pentru a ne face să învățăm ceva în afară de suferință? Un nebun atinge pragul maximal

de suferință pentru că îi cade lingura din mână. Un fapt banal al vieții îi poate induce o furtună perfectă de suferință; are o sensibilitate extremă față de viață. Simte cumplita limitare umană, inutilitatea de a mai face ceva în viață, deoarece acest lucru mărunț nu poate fi dus până la capăt simplu și fără durere. Durerea lui este durerea tatălui care și-a pierdut un copil, indiferent cum îl vor „juđeca” cei din jur. Durerea/suferința este aceeași sau mai mare în cazul nebunului, căci toleranțele sunt comparabile. Picătura chinezească nu este nimic. Și provoacă dureri fizice sau sufletești dincolo de orice imaginație. „Dacă Dumnezeu există, atunci va trebui să mă implore să îl iert!” Asta scrie pe un perete într-un lagăr nazist. Sau sovietic, ar fi putut fi la fel de bine. Acesta este *upercut*-ul dat lui Dumnezeu. Dumnezeu este fără replică în fața zidului scrijelit cu unghiile. Sau, în fața aceluia care întreabă pe reprezentantul lui Dumnezeu, cel curat și bine hrănit, păzit de dureri: „Dacă Dumnezeu este bun, de ce permite ca un copil din Cambodgia să fie folosit ca instrument sexual și apoi este disecat pentru a i se lua organele, iar restul este aruncat la gunoi? *Upercut* greu. Dumnezeu nu poate invoca înălțimea sa. Nu poate să spună că de la El nu se văd lucrurile așa. Că răul este relativ. Ar însemna că își asumă că ne-a scos din Sine. Limitele se depășesc. Nașterea nu este un privilegiu, este o aruncare în lume ca o lepădare în lume. Atitudinea în oglindă este lepădarea *de* lume. Sfaturile pentru a vedea frumosul din această mare de suferință sunt goale. Găunoase. Ca om, ai o singură atitudine demnă în fața vieții – să o vomți, să ți-o scoți din tine, să nu o trăiești. Viața te invită la trai, iar a-i nega trăirea înseamnă să îi arăți că ești deasupra ei. Numai așa. Nu să îi porți suferințele. Asta te face doar sfânt. Să înduri și să nu-i zici nimic, te așază în condiția de civilizat. Sfinții sunt niște oameni foarte civilizați. Cei care fac triajul vieții, între suferință și bucurie, alegând una și fugind de cealaltă, nu au înțeles nimic, fac doar jocul pe care contează viața să îl faci.

Cei care se revoltă, care scuipă pe viață, doar o fac să strâmbă din nas, îi pun dulceață în pantofi, îi provoacă poate o ușoară jenă și o îndârjesc să se concentreze mai abitir asupra acestor cazuri, convingându-i până la urmă că viața merită și trebuie trăită. Atitudinea de Om pur și simplu, pe picioarele sale, în libertate, neavând nevoie de ajutorul utopic, iluzoriu, episodic sau pe toane al lui Dumnezeu este aceea de a intra în non-trăire, de refuz al trăirii vieții. Spui timpului stop, nu te trăiesc! Cum faci acest lucru? Nu este simplu și nu încep acum un nou curs de sfaturi și tehnici de non-trăire. Exersezi până îți iese. Cum te taie capul. Și dacă te țin puterile. Stați în minte cu ideea lui ce înseamnă a trăi și faci invers. Ne tot întrebăm ce este Ființa, când, de fapt, habar nu avem ce este acel ceva original Ființei, Neființa. Vrem să trăim cât mai bine, frumos, sănătos, mult etc. Dar nu gustăm niciodată din netrai. „Asta nu e trai”, spune românul obidit. Și atunci a înțeles esența umană. Căci nu faci nimic, rămâi blocat. A nu trăi înseamnă a dormi fără vise. Ești ieșit din totul vieții. Și este atât de bine. Numai Dumnezeu vede că este bine după ce face ceva, după ce creează ceva. Omul vede binele absolut doar acolo unde nu face ceva, căci oricum, totul este un păcat. Altfel intri în jocul vieții, unde ești o piesă supusă suferințelor jocului. Te bucuri de faptul că ai creat ceva? Că faci cultură? Că pui cărămizi unele peste altele? Atunci ia la pachet și consecințele atât ale acestor creații mărunte ale tale, cât și ale suferințelor pe care le aduc aceste noi lucruri născute din mâinile tale! Aștepti să sari cumva, nu se știe cum, în ochii Jucătorului cel Mare, ca acesta să te Aleagă, să te Ungă și să te poarte într-o oarecare formă de Olimp, de paradis al simțurilor sau al bucuriei interioare? Sau al mântuirii? Și atunci îi mulțumești așa cum mulțumește sclavul stăpânului care, nici din mărinimie, nici din milă, nici din dragoste, ci doar din capriciu, sub o atitudine indiferentă, îi aruncă o ciosvârtă? Iar tu îl consideri bun pe stăpân. De fapt, și dacă îl sfidezi, și dacă îl înfrunți, ce poți pierde? Te dedă

suferinței iadului? Ei, așa, cunoști doar iadul încă de pe acum. Și din postura aia poți să îl sfidezi mai departe. Ce îți mai poate pregăti? Să te dedea Neființei? Păi asta ar fi scopul. Asta este mântuirea ultimă. Nu mai vreau să fac parte din Tine, Doamne! Sunt nedemn de Tine, aruncă-mă în Neființă, căci am obosit de atâta îndumnezeire! Nu îmi mai da să mai duc cruci, căci nu mai vreau nimic din ce s-ar găsi la capătul Golgotei! Nu merită efortul! Și apoi, urmează altă Golgotă, și tot așa. Nu mai vreau reînviere de niciun fel. M-am convins în ce constă sacrificiul Tău. Nu am priceput nimic din el, iar cazanul cu păcate s-a reumplut mai repede de două mii de ani. Nu mai este nevoie să vii să ne mai iei iar păcatele, căci la fel vom proceda ca ultima oară. Nici măcar nu te mai așteptăm să vii cu sabia, cum ne-ai promis. Ai întârziat atât, încât și dacă ai veni mâine, nu prea mai ai pe cine pedepsi. Suntem sătui de pedepse și de recompense. De când ai plecat cu slavă în cer, numai săbii au căzut pe pământ, așa că este inutil să mai judeci ceva aici, sabia ta nu ne va îngrozi; va fi doar încă o sabie și doar atât. Mereu ai venit pe Pământ cu slavă, te-am primit ba cu glorie, ba în batjocură. Acum va fi „venirea Degeaba”. Indiferentă, cea în care nici măcar nu vei mai fi băgat în seamă. Când revii, ia totul și aruncă-l neființei, du gunoiul! Vreau doar promisiunea netraifului, atât. Doar asta mai ai de făcut aici. Suntem acel copil bătut zilnic de părintele tiran, copil care plângea și se ferea de loviturile de nuia, totul până într-o zi când a coborât brațele și doar privea în ochi pe acest părinte care îi căra nuiele oriunde, iar copilul nu a mai schițat niciun gest, nedând atenție nici loviturilor, nici durerii, nici plăcerii. Asta este netrăirea, cea care se opune firii; este nefirescul vieții care de fapt te salvează. Nefirescul care vine de la fire; neființa din miezul vieții, cea care te absolvă.

Râsul lui Nietzsche

Stiați că Nietzsche a fost considerat un profet al secolului al XX-lea? Mai nou, se pare că revine mai mult decât Nostradamus. S-ar părea că abia acum, în anul 2020, se poate spune că Nietzsche este mai prezent ca niciodată. Dintre filosofi este poate cel mai de neînțeles, căci lumea se împarte în trei categorii atunci când este vorba despre acest autor: a) cei care îl resping în bloc, pornind de la ceea ce au auzit despre el, dar necitindu-l niciodată în mod programat, căci „nu ar putea să suporte ineptiile sale”!; b) cei care nu sunt de acord cu el din principiu, căci nu au argumente – aceștia îl mai citesc din când în când și îi sperie; c) cei care îl citesc, se minunează de gândirea sa și chiar de stilul său atât de „pătrunzător”, dar care apoi nu fac nimic (nici măcar nu încearcă; oricum nu știu ce să facă). Teologii îl consideră un fel de bezmetic care se află în stăpânirea lui Belzebut. Mai mult, unii îl consideră chiar emblematic pentru întreaga filosofie, care, în opinia lor, smintește! De aceea se țin foarte departe de gândirea sa. Nici nu îl citesc – tot de frică să nu fie ademeniți spre tărâmurile necuratului – nici nu încearcă să vadă dacă ar fi avut ceva dreptate. La rândul lor, politicienii îl detestă – chiar dacă este ușor de citit, mai pe înțelesul unora dintre aceștia – căci ar avea „legături cu nazismul”, iar acest lucru din nou nu este de acceptat! Habar nu au că Nietzsche vine să se poziționeze absolut contrar cu tot ceea ce a însemnat regimul nazist! Adică în mod evident, doar la o aruncătură de privire peste câteva pagini din

vreo carte de-ale sale. Apoi ateii, care ar trebui să se bucure de existența lui Nietzsche, cei care îl citesc, se află din nou pe o cale de neînțeles. Ei adoră doar o propoziție de la el: *Gott ist tot!* (Dumnezeu a murit!), dar habar nu au de contextul în care a spus-o și de modul în care trebuie înțeleasă propoziția!

Dar de ce vă vorbesc despre Nietzsche? Deoarece cred că este un extraordinar de bun exemplu de lectură în vremurile noastre. Cum? Prin aceea că ne scoate din blocajul nostru de gândire care nu mai are sorti de izbândă! Creștinii practicanți vor vedea că nu a fost un nebun – îmbolnăvit de Satana care a pus stăpânire pe mintea sa – și nu a avut nimic de-a face cu Anticristul în sensul în care aceștia îl concep. S-ar vedea chiar mai liberi, căci Nietzsche atacă dogma și regula îmbâcsită pe care o vedem la fiecare pas, făcându-ne din sclavi și mai sclavi. „A existat un singur creștin în lumea aceasta, iar acesta a murit pe cruce” spune el. Restul ce sunt? Imitații palide și imaginare care l-au transformat în ceva ceea ce el nu a fost și nici nu ar fi dorit să fie. Da, sună puternic, știi. Apoi, de ce ar mai fi de luat în seamă Nietzsche? Deoarece poate să rădă cumplit de întreaga omenire care a devenit sclava unui Dumnezeu fals – Rațiunea! Oamenii de știință se pot echilibra citindu-l, dând rațiunii puțin răgaz să răsufle. Adevărul rațional nu este singurul adevăr care există! Și nu este nici măcar Adevărul! Acesta se află mai mult în spațiul Vieții necunoscute, acea Viață care ține mai mult de zeul cel viu (am putea spune chiar Iisus cel viu! – dar cine să înțeleagă formula aceasta? Doar Nietzsche!). Politicienii ar trage, la rândul lor, un beneficiu dacă l-ar citi. Ar vedea ce înseamnă Libertatea! Și îndrăzneala! Nu cea care să te ducă să faci ceea ce vrei și cu cine vrei! Ci Libertatea și voința care să te pună în ipostaza de supraom, nu în cea de bestie! Dar cine să priceapă astea? Nietzsche scrie extrem de frumos, literar, iar în acest fel pare că te păcălește. De aceea nu se văd esențele spuselor sale: te fură peisajul și nu mai vezi prea clar ceea ce dorea să spună. Adică te îmbată. Exact ca Dionysos!